

NORRBOTTENS LÄN

SMÅFÖRETAGSBAROMETERN

Sveriges äldsta och största undersökning av småföretagarnas uppfattningar och förväntningar om konjunkturen.

Hösten 2009

Företagarna och Swedbank i samarbete

företagarna[®]

Swedbank
och Sparbankerna

Småföretagsbarometern

Småföretagsbarometern är i första hand en konjunkturenkät som redovisar hur Sveriges småföretag uppfattar det ekonomiska läget och deras förväntningar om den närmaste framtiden. Underlaget för småföretagsbarometern utgörs av intervjuer med småföretag med minst en anställd och högst 49 anställda. Det är alltså företagarnas egen uppfattning om konjunkturläget som kommer till uttryck i redovisade index för konjunkturen.

Småföretagsbarometern är Sveriges största konjunkturindikator inriktad speciellt på småföretagskonjunkturen och har genomförts sedan 1985. Denna gång omfattar undersökningen 4150 företagare inom det privata näringslivet med 1-49 anställda. Storleken på urvalet och antalet respondenter gör att svaren med fördel kan delas upp på länsnivå. Vi kan således mäta skillnader i konjunkturuppfattning hos rikets småföretag i samtliga län. De läsare som är intresserade av undersökningsmetodik och powerpoint-bilder kan hämta hem materialet från Swedbanks eller Företagarnas hemsida.

Småföretagsbarometern produceras i samverkan mellan Swedbank och Företagarna. Jörgen Kennemar (Swedbank), Lars Jagrén, Niclas Berg och Lotta Norberg (Företagarna) är författare till denna publicering. Vid genomförandet av intervjuerna har SIFO Research International medverkat.

Det är vår förhoppning att Småföretagsbarometern på ett positivt sätt ska bidra till att öka kunskapen om och förståelsen för de små företagens stora betydelse för den svenska ekonomin.

Swedbank och Sparbankerna

Företagarna

Så beräknas konjunkturindikatorn

För att underlätta snabba svar ställs frågorna så att de kan besvaras utan hjälp av bokföring och statistik.

- a) Ja/nej
- b) Större, oförändrad eller mindre

Småföretagsbarometerns konjunkturindikator arbetar med **netttotal** där svaren räknas om till procentandelar. Skillnaden mellan procentandelen positiva svar minus procentandelen negativa svar benämns netttotal. Ett värde mindre än 0 betyder kontraktion, medan ett värde över 0 betyder expansion.

Sedan adderas nettotalen för *sysselsättning, orderingång och omsättning*. Summan av dessa netttotal bildar småföretagens **konjunkturindikator**.

Innehåll

Småföretagsbarometern	1
Norrbottnens näringslivsstruktur	3
Sammanfattning av konjunkturläget i Norrbottens län	3
Småföretagsbarometern – Norrbottens län.....	4
1. Sysselsättning	4
2. Orderingång.....	5
3. Omsättning.....	6
Konjunkturindikatorn	7
4. Lönsamhet	8
5. Kapacitetsutnyttjande	9
Likviditetsproblem.....	9
Expansionsutsikter	10
Hinder för expansion.....	11
Småföretagskonjunkturen – län för län.....	12
Prognos och utfall genom åren	13

Norrbotens näringslivsstruktur

99,3 procent av länets företag är små och de sysselsätter tillsammans 71 procent av länets totala antal privata sysselsatta.

Norrbotens län	Företag	Arbetsställen	Sysselsatta
Privata företag	16 021	16 879	61 671
<i>varav småföretag (0-49 anst)</i>	<i>15 911</i>	<i>16 739</i>	<i>43 833</i>
Jordbruk	10 519	10 531	11 279
Offentlig verksamhet	128	486	54 659
Total	26 668	27 896	127 609

*0-49 anställda

Källa: SCB, Centrala företags- och arbetsställeregistret 2008.

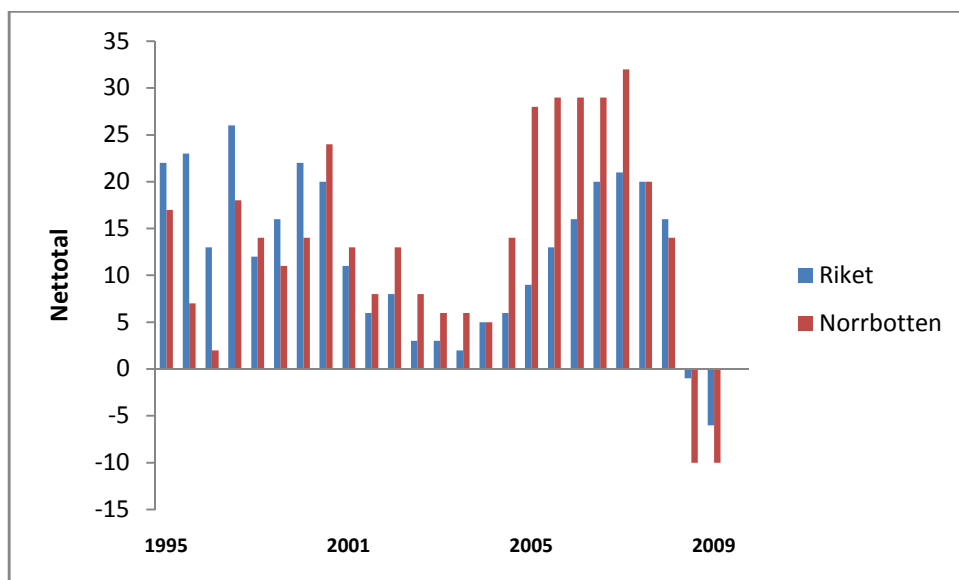
Sammanfattning av konjunkturläget i Norrbottens län

- **Småföretagskonjunkturen** i Norrbotten är fortsatt svag. Nedgången i länet är dock något mindre djup än i riket som helhet. Botten tros också vara nådd och om ett år spår småföretagen att konjunkturen definitivt vänt uppåt.
- **Sysselsättningstillväxten** i länet är fortfarande negativ. Det är alltså fler småföretag som dragit ned på personalstyrkan än nyanställt. Sysselsättningstillväxten väntas övergå till mer normal takt under det kommande året.
- **Orderingången** har ökat sedan vårens mätning. 40 procent av småföretagen rapporterar en ökad tillväxt av orderstocken. En kraftig förbättring väntas under kommande år.
- **Omsättningstillväxten** är numera negativ i länet. Endast en tredjedel av småföretagen rapporterar en ökad omsättning. Även när det gäller omsättningen väntas en kraftig förbättring under det kommande året.
- **Tillväxten av lönsamheten** försvagas ytterligare. Det är framförallt länets industrisektor som känner av en allt mer pressad lönsamhetsnivå.
- **Kapacitetsutnyttjandet** har ökat en del sedan vårmätningen, vilket främst gäller länets industriföretag. 66 procent av länets industrisektor uppger att de jobbar för fullt.
- 25 procent av länets småföretag har upplevt **likviditetsproblem** under det senaste halvåret. Den främsta anledningen är sena betalningar från kunder.
- 69 procent av Norrbottens småföretag uppger att det finns goda **expansionsutsikter** på sikt, en högre andel än den för riket som helhet.
- Det främsta **tillväxthindret** hos småföretagen uppges vara en alltför svag efterfrågan.
- Det **satsas offensivt** hos länets småföretag i rådande lågkonjunktur. 40 procent av företagen uppger sig ha ökat sina satsningar på att slå sig in på nya marknader/marknadssegment.

Småföretagsbarometern – Norrbottens län

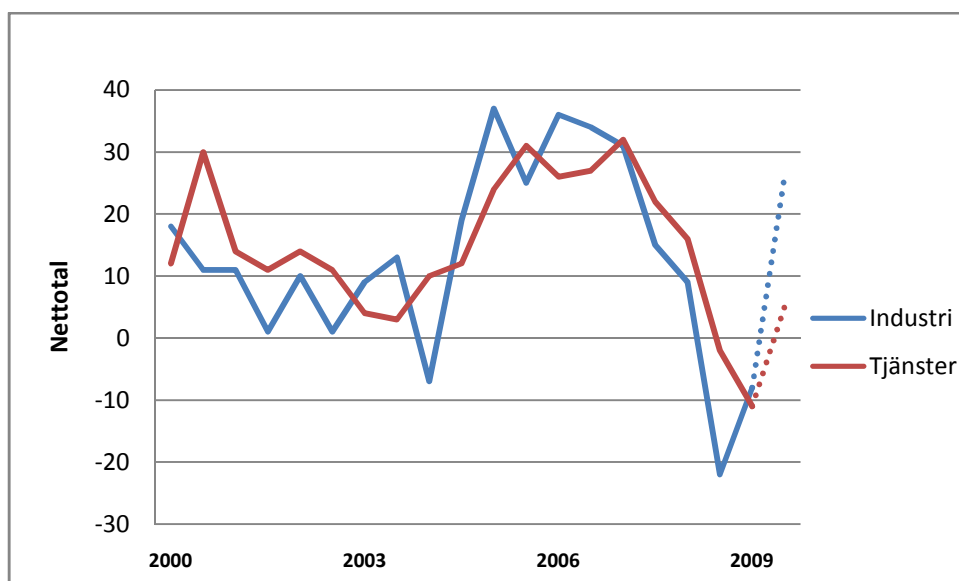
1. Sysselsättning

Sysselsättningstillväxten i länets småföretag är fortsatt kraftigt negativ. 17 procent av småföretagen uppger att arbetsstyrkan blivit större under det senaste året, medan 27 procent uppger att man dragit ned på personal. Norrbottens småföretag upplever en något kraftigare avmattning i sysselsättningen än i riket som helhet. I riket är tillväxttakten negativ för andra mätningen i följd.

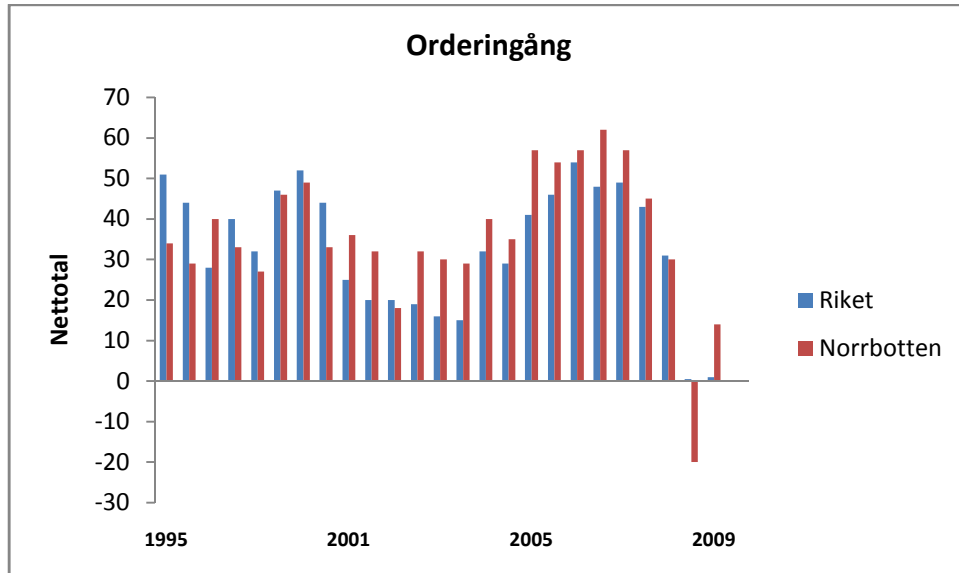
Det föreligger inga stora skillnader mellan tjänste- och industrisektorn. Båda branscherna uppvisar en negativ utveckling av sysselsättningen.

Botten anses vara nådd när det gäller sysselsättningen och en markant uppgång väntas inom den kommande tolv månadersperioden, främst hos tillverkningsindustrin (prognosen visas av den prickade linjen i diagrammet nedan).

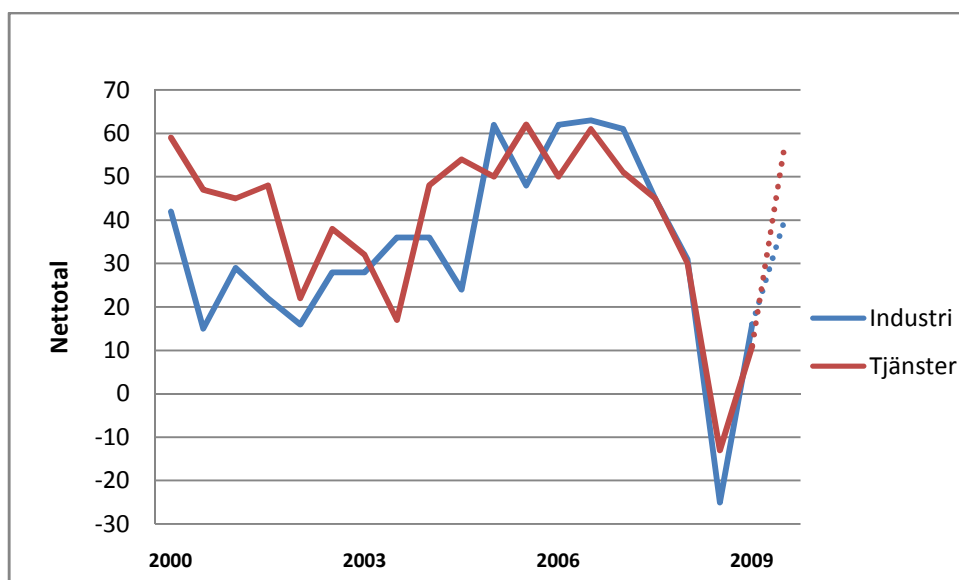
2. Ordergång

Tillväxten av orderstocken är återigen positiv. 40 procent uppger en ökande ordergång, medan 27 procent uppger en vikande. Länet är ett av få som uppvisar en ökad tillväxt av ordergången.

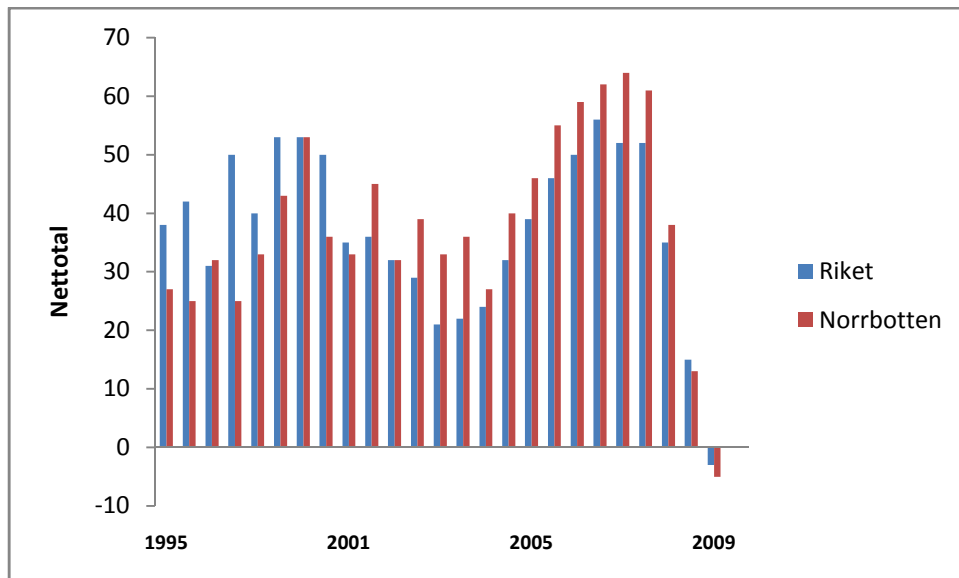
Såväl tjänste- som industrinäringarna uppvisa liknande tillväxttal. Jämfört med i våras är det dock industrin som har förbättrat orderstocken mest.

Under den kommande tolv månadersperioden tror framförallt tjänstenäringen på en betydligt förbättrad orderstock. Inom tjänstesektorn spås nettotalet stiga till +57, vilket är klart högre än rikets genomsnittliga förväntningar hos tjänsteföretagen.

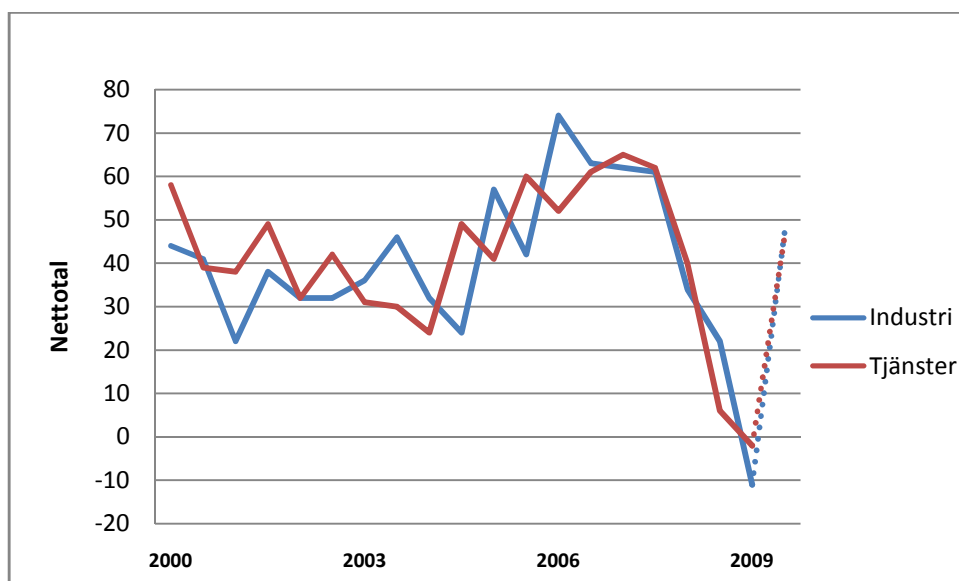
3. Omsättning

Omsättningstillväxten i länet är numera negativ, det är alltså fler företag som redovisar en försämrad omsättning än en förbättrad. 33 procent rapporterar en stigande omsättning under det senaste året, medan 38 procent uppger en vikande. Nettotalet faller från +13 till -5.

Såväl industri- som tjänstesektorn upplever en kraftig avmattning i omsättningstillväxten. Industrinäringen har dock drabbats något värre. 47 procent av länets tillverkningsindustri rapporterar en lägre omsättning än ett år tidigare.

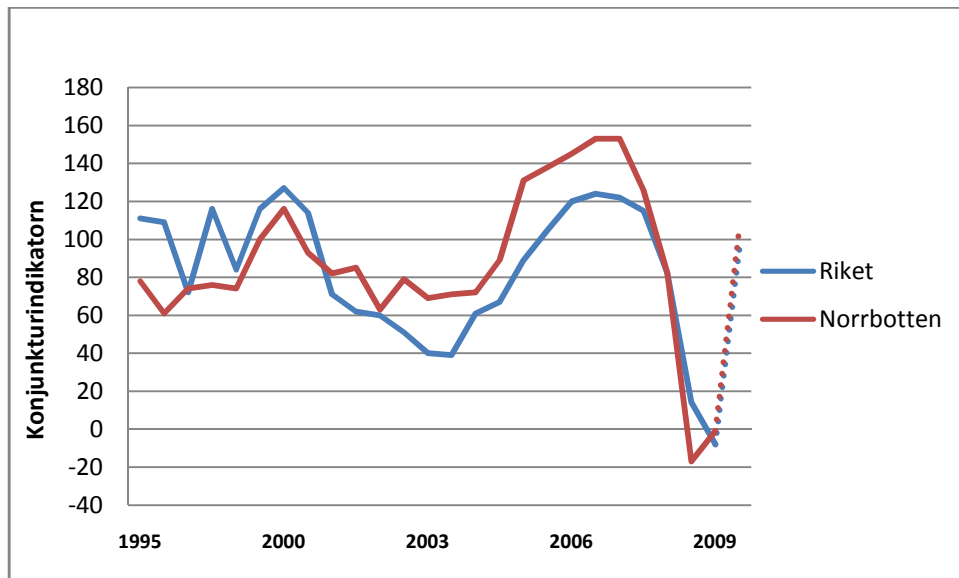
Inför det kommande året spås en förbättrad omsättningstillväxt. Sammantaget väntas nettotalet för omsättningen stiga från -5 till +46. Uppgången tros bli bred och omfatta alla branscher i ungefär samma utsträckning.

Konjunkturindikatorn

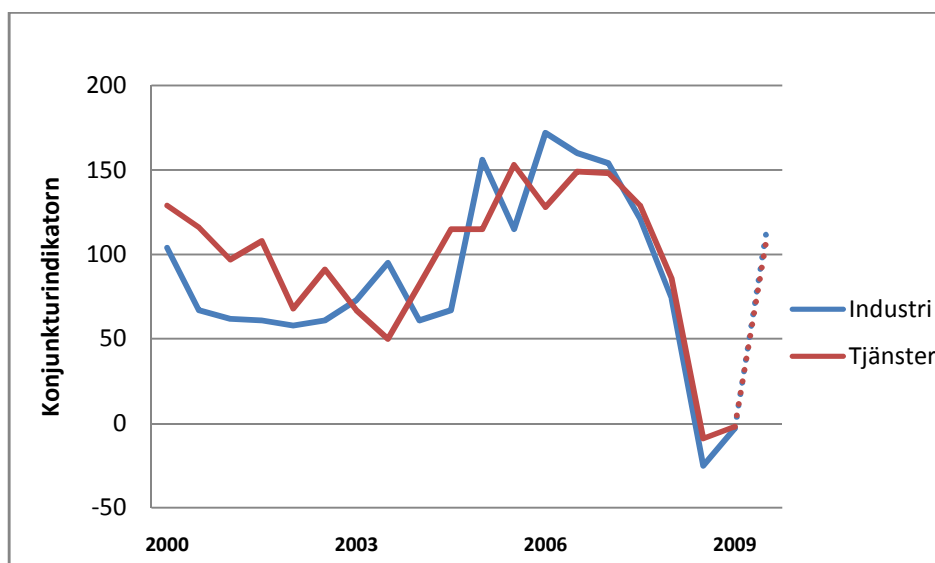
Sammantaget kan det konstateras att konjunkturen för småföretagen dramatiskt försämrats under den senaste tiden. Från att år 2007 ha nått ett värde på cirka 160 ligger nu Norrbottens indikator nära nollstrecket. Nedgången i Norrbotten är dock något mindre djup än i riket som helhet.

Botten är dock med stor sannolikhet nådd och en relativt kraftig återhämtning spås under det kommande året och konjunkturindikatorn spås stiga från -1 till +106, vilket är cirka tio punkter högre än rikets genomsnittliga förväntningar.

Nedgången har varit bred och drabbat tjänste- och industrisektorn i samma omfattning.

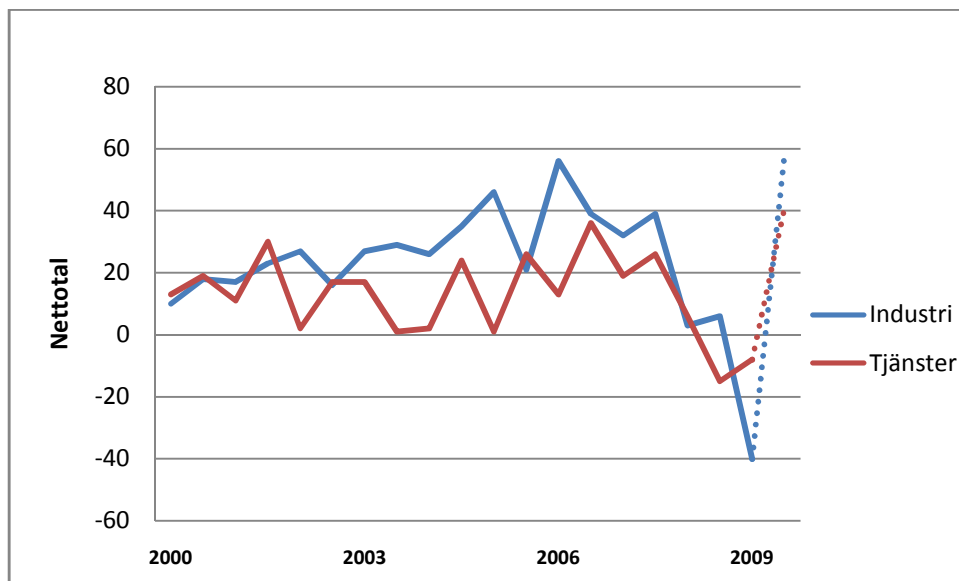
Båda sektorerna spår att konjunkturen har bottnat och att en snabb återhämtning väntas under det kommande året. Faktorer som en relativ svag lönsamhet och ett ganska svagt resursutnyttjande hos framförallt tjänstesektorn kan dock göra återhämtningen mer utdragen än vad som förväntas.

4. Lönsamhet

Lönsamheten i företagen dikterar till stor del möjligheten till expansion via investeringar och/eller nyanställningar. Detta gör det intressant att även följa denna variabel. Sedan konjunkturtoppen har lönsamhetstillväxten på senare tid rasat, och befinner sig numera på negativt territorium. Det är främst industrinäringens lönsamhet som försämrats – hela 44 procent av länets tillverkningsindustri uppger en svagare lönsamhet än ett år tidigare.

Lönsamheten förväntas öka kraftigt under den kommande tolv månadersperioden. Uppgången väntas bli bred, men tjänstenäringen är något mer försiktig i sina prognoser än industrin. Sammantaget spås nettotalet för lönsamheten stiga från -18 till +47.

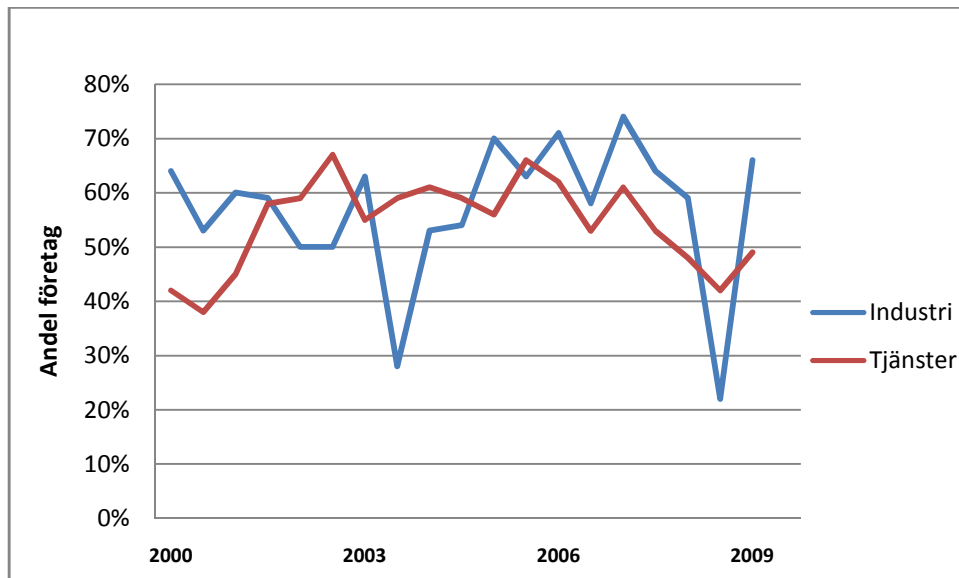

Företagens prisförväntningar

Den svaga konjunkturen till trots tror 34 procent av länets småföretag att de kommer höja sina försäljningspriser under det kommande året. Storleken på höjningarna borde dock vara kraftigt begränsade med tanke på det svaga ekonomiska läget.

5. Kapacitetsutnyttjande

Framförallt länets tjänstenäring arbetar med ett fortsatt historiskt lågt resursutnyttjande. Knappt hälften av länets tjänsteföretag uppger att de arbetar för fullt. Det låga resursutnyttjandet är en indikation på att sysselsättningstillväxten kan komma bli fortsatt svag under den närmaste tiden. Industrin närmar sig däremot ett resursutnyttjande som brukar leda till nyanställningar, vilket kan vara en indikation på att de uppsägningar som gjorts var i största laget.

Var fjärde småföretag har likviditetsproblem

Den svaga konjunkturen har inneburit påtagliga finansiella påfrestningar för näringslivet i allmänhet. De mindre företagen är dock mer påtagligt utsatta, de har bland annat mindre möjligheter att kräva snabbare betalningstider och deras lånemöjligheter är ofta begränsade utan personlig borgen.

Under den senaste sexmånadersperioden uppger var fjärde småföretag i Norrbotten att de upplevt likviditetsproblem, vilket är en uppgång med en procentenhet från vårens barometer.

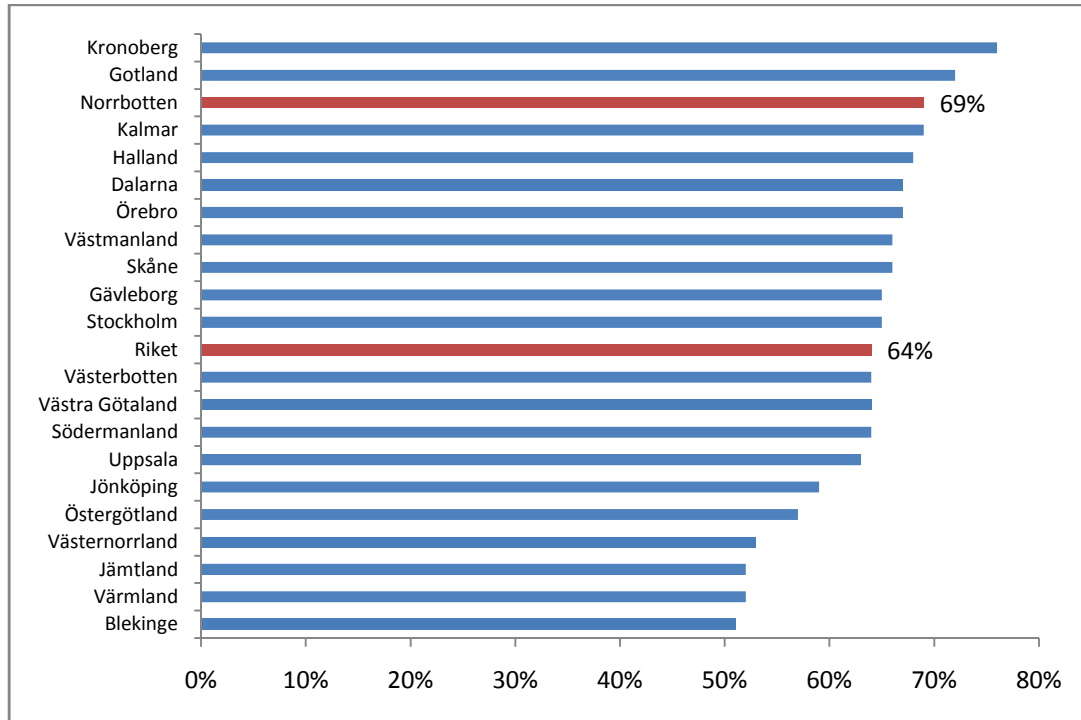
Likviditetsproblemen kan antas fortsätta för småföretagen så länge ekonomin är nedtryckt.

Småföretagens likviditetsproblem beror framförallt på att kunder betalar fakturorna allt senare, vilket 25 procent av småföretagen uppger. Den näst vanligaste anledningen är ett stort efterfrågefall av företagets varor eller tjänster, det kan till exempel röra sig om en stor order som inte vidareförlängs.

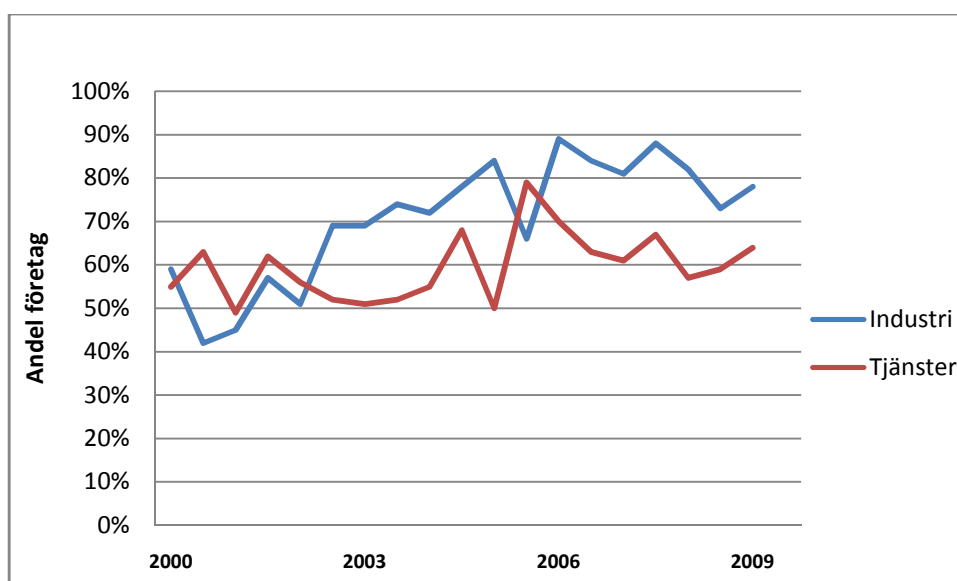
Allt fler småföretag får betalt allt senare. I Norrbotten är sena betalningar den vanligaste orsaken till att likviditetsproblem uppstår. Detta gäller framförallt inom industrisektorn.

69 procent ser goda expansionsutsikter

Trots nedgången uppfattar 69 procent av länets företag att det finns goda utsikter att expandera på sikt, vilket är klart högre än i resten av riket.

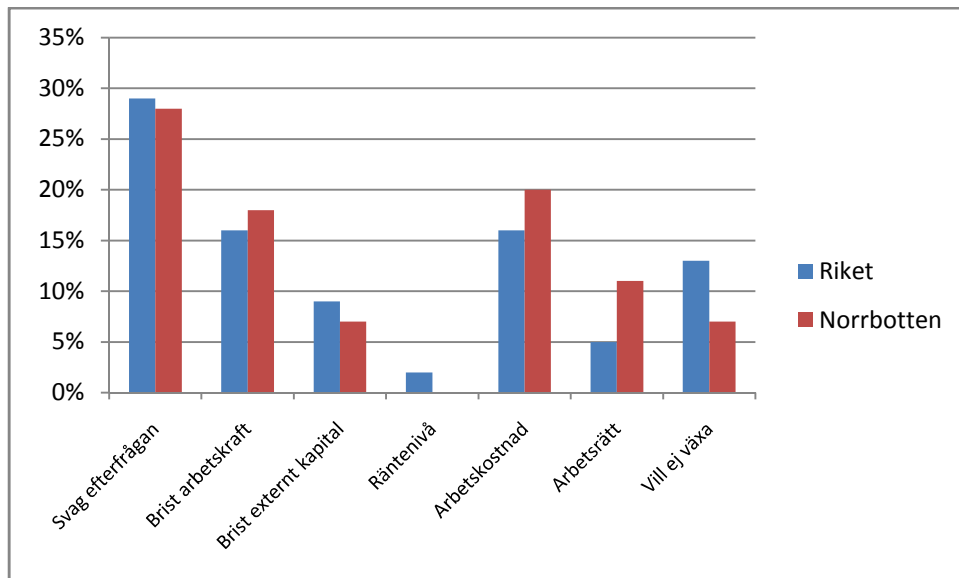

Sedan år 2000 har expansionsutsikterna i länet stadigt förbättrats. Detta gäller framförallt för industrisektorn. I höstens mätning uppger 78 procent av tillverkningsindustrin att det finns goda expansionsutsikter. Motsvarande andel för tjänstenäringen ligger på 64 procent.

Hinder för expansion

Det enskilt största tillväxthindret som Norrbottens småföretag upplever är den svaga efterfrågan. 23 procent av företagen uppger detta som främsta hinder. Sedan följer kostnaden för arbetskraft som främsta hinder, vilket 20 procent uppger.

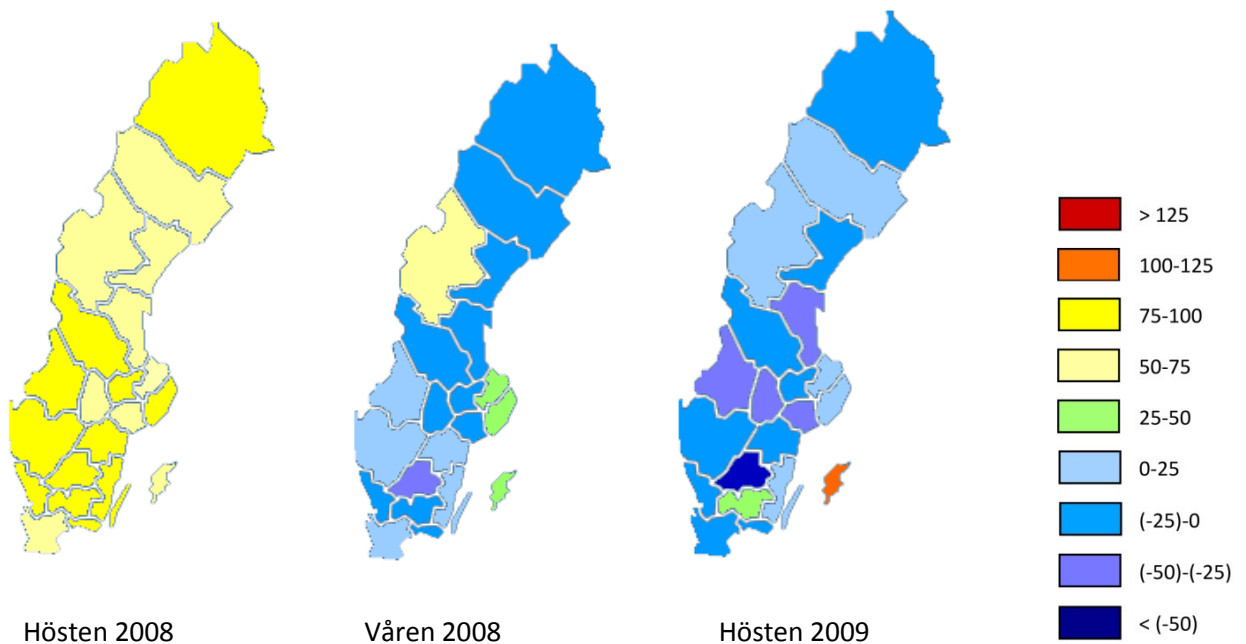
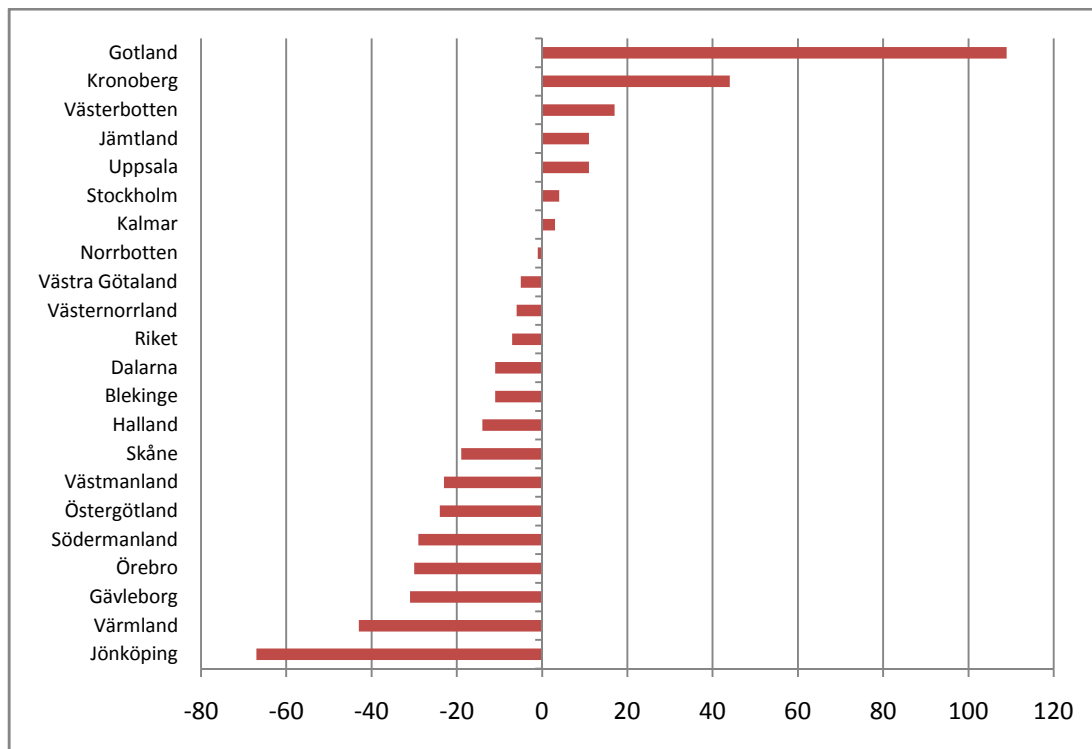
Offensiva småföretag i krisens tecken

Den finansiella krisen förknippas ofta med nedskärningar och uppsägningar. Men höstens Småföretagsbarometer från Företagarna och Swedbank visar att många företag nu satsar offensivt för att stärka sina positioner inför en kommande uppgång. 40 procent av Norrbottens småföretag har använt nuvarande konjunkturedgång till att öka sina satsningar på att erövra nya marknader. 38 procent har satsat offensivt med att ta fram nya varor/tjänster.

Småföretagskonjunkturen - län för län

Gotland upplever den starkaste småföretagskonjunkturen i landet, medan Jönköping har den svagaste. Konjunkturindikatorn för Gotland når upp till 109, vilket i sammanhanget är en mycket stark notering. I Jönköping ligger samma notering på -67. I riket som helhet är småföretagarkonjunkturen väldigt svag och indikatorn ligger på en blygsam notering på -7, vilket är den svagaste konjunkturen sedan 1992.

Diagram. Konjunkturindikatorns värde län för län.

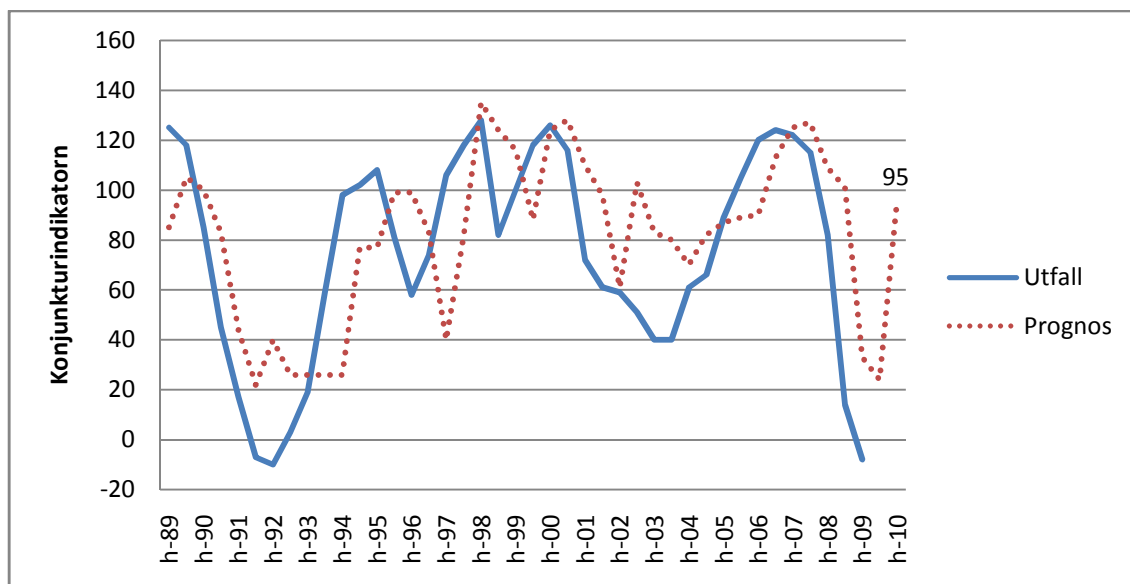

Prognos och utfall genom åren

Småföretagsbarometern är i första hand en undersökning som tar temperaturen på småföretagens konjunkturläge. Men vi ställer även frågor om hur småföretagen tror att konjunkturen ser ut ett år in i framtiden. Till skillnad från andra prognosmakare kan småföretagen inte revidera prognoserna allteftersom ny information dyker upp. Trots denna nackdel är småföretagarna relativt skickliga på att förutsäga konjunkturen på ett års sikt (se diagrammet nedan).

Hösten 2010 tror småföretagen definitivt att lågkonjunkturen har passerat och att en ny högkonjunktur redan påbörjats. På riksnivå spår småföretagen att konjunkturindikatorn uppmäts till +95 på ett års sikt, vilket historiskt sett varit en nivå som indikerar en relativt stark konjunktur.

Diagram. Småföretagens konjunkturförväntningar kontra utfall. Riket 1989-2010

SMÅFÖRETAGSBAROMETERN

Småföretagsbarometern mäter hur småföretagarna uppfattar det ekonomiska läget idag och inom den närmaste framtiden. Barometern omfattar företag med 1–49 anställda och baseras på telefonintervjuer som genomfördes av SIFO Research International under oktober 2009. Samtliga barometrar och bilagor kan hämtas hem från respektive organisations hemsida på Internet.

SWEDBANK OCH SPARBANKERNA

Postadress: 105 34 Stockholm

Telefon: 08-585 900 00

Telefax: 08-585 910 26

Internet: www.swedbank.se

FÖRETAGARNA

Postadress: 106 67 Stockholm

Telefon: 08-406 17 00

Telefax: 08-24 55 26

Internet: www.foretagarna.se